
درآمدی بر سیر تفکر معاصر

مبانی نظری اندیشه‌های جدید غرب
از رنسانس تا عصر روشنگری

نوشته: دکتر محمد مددیپور

سوره مهر
پایه علمی و فرهنگی

پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی

دوآمدی بر سیر تفکر معاصر

مبانی نظری اندیشه‌های جدید غرب
از رنسانس تا عصر روشنگری

نوشته: دکتر محمد مددیور

لیتوگرافی: کاوه نو

چاپ و صحافی: چاپ سوره

چاپ اول: ۱۳۸۳

شمارگان: ۳۲۰۰ نسخه

شابک: ۸-۹۱۵-۲۷۱-۹۶۴

نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

مددیور، محمد

دوآمدی بر سیر تفکر معاصر: مبانی نظری اندیشه‌های جدید غرب از رنسانس تا عصر روشنگری / نوشته محمد مددیور. - تهران: سوره مهر (سوره مهری: سازمان تبلیغات اسلامی)، ۱۳۸۴.
۳۰۲ ص.

ISBN: 964 - 471 - 915 - 8

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. [۲۹۹]. ۳۰۲.

۱. مستسکیو، شارل لوئی روسکوند. ۱۶۸۹ - ۱۷۵۵ م. Montesquieu.
Charles Louis de secondat. ۲. تفکر نوین. ۳. اندیشه و تفکر. گفت شرکت
انتشارات سوره مهر. به عنوان: ج. عنوان: مبانی نظری اندیشه‌های جدید
غرب از رنسانس تا عصر روشنگری.

۴۴۵۴ م / ۱۷۹۱ ج. ۲۲۰ / ۱۰۱

کتابخانه ملی ایران

۸۲ - ۲۸۵۰۲ م

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشت، کوچه جمشید جم، شماره ۷۲.

صندوق پستی: ۱۱۳۳ - ۱۵۸۱۵

تلفن: ۶۳۶۵۸۳۸ • نمابر: ۶۳۶۹۹۴۷

تلفن مرکز بخش: ۵ - ۶۳۶۰۹۹۳

فهرست

۷	درآمد
	باب اول
۱۱	مبانی تفکر جدید و روح علوم انسانی
	باب دوم
۹۷	ملاحظات در باب عصر، شرح حال و آثار منتسکیو
۹۹	فلاسفه و شاعران، مظهر دوره‌ای از تاریخ
۱۰۱	اوضاع سیاسی - اجتماعی عصر منتسکیو
۱۲۰	عصر لورئی پانزدهم و بسط استبداد و پیدائی زمینه انقلاب
۱۲۳	اوضاع و احوال فکری عصر منتسکیو
۱۵۲	شرح حال و آثار منتسکیو، تولد و جوانی منتسکیو

باب سوم

۲۶۷

شرق، اسلام و ایران در آثار و تفکرات منتسکیو

فهرست مباحث تفصیلی

۲۹۹

کتابشناسی

www.ketab.ir

درآمد

روایت تحولات اندیشه‌ی اجتماعی و فلسفه سیاسی و مبانی اندیشه‌های اجتماعی غرب از رنسانس تا عصر منتسکیو (عصر روشنائی و روشنگری)، سیر روح بشرمدارانه‌ی تفکر غرب در این قرون است. البته این روایت به زمینه‌های دینی قرون وسطایی این اندیشه‌ها نیز رجوع، و برخلاف تاریخهای رسمی اندیشه اجتماعی روح معنوی و رحمانی این دوره‌ی دینی را تأیید می‌کند. نوشته حاضر قبلاً "ضمن چاپ متن تصحیح شده و ویرایش جدید کتاب روح القوانین در سال ۱۳۷۰ منتشر شده بود، اما از آنجا که همواره نسبت به این متن بیگانه می‌ماند، لازم بود که بطور مستقل منتشر گردد. از این رو، اصلاحاتی را پذیرفت و فصول و مباحثی بدان اضافه شد تا هویت مستقل خود را بیشتر ظاهر کند و نهایتاً "به صورت «درآمدی بر سیر تفکر معاصر غرب» درآمد.

درباره‌ی رنسانس و عصر روشن اندیشی به مثابه ریشه‌های تمدن جدید کتب و مقالات متعددی به زبان فارسی تألیف یا ترجمه شده

است. اما کمتر کتابی به ماهیت رنسانس و عصر روشن‌اندیشی پرداخته است. تفکر غرب در فاصله‌ی سه قرن بسط و گسترش ارضی، نیست‌انگاری Nihilism و خودبنیادی Subjectivity را به مثابه روح تجدّد نفسانی مدرنیته Modernity و مدرنیسم Modernism عمیقاً تجربه کرد و جهان را نیز چون ماده‌ی صورت نوعی اومانیستی خویش درآورد و آخرین رمق‌های سرزمین‌های شرقی را در قرن نوزده با گسترش تکنولوژیک گرفت.

زمانی که روح تفکر جدید، با ابداع روش‌های مختلف پژوهش در باب فرهنگ کهن و شرق و ادیان، خود را بر آنها اعمال می‌کرد، منتسکیو نحوی از مطالعه تاریخی - فرهنگی را بر اساس فیزیکالیسم (مذهب اصالت فیزیک) تدوین کرد که همه امور معنوی را تابع زمین و زمان می‌کرد، و در مطالعه دین در سطح بیرونی و اجتماعی تفکر دینی توقف می‌کرد. البته روش پژوهش و فلسفه فرهنگ منتسکیو پایان سیر تفکر نبود، بلکه آغاز مرحله‌ای بود که در جامعه‌شناسی به اگوست کنت ختم و پوزیتیویسم تنها طریق اندیشه فلسفی در ساخت عقل‌انگاران تلقی شد.

در اوج سیطره‌ی پوزیتیویسم و بحران علوم انسانی، تفکر فلسفی با رجوع به قرون وسطی، ساخت معنوی حیات بشری را بازاندیشی نمود و طریقت تأویلی فرهنگ و تمدن بشری را اثبات کرد.^۱ این تفکر اکنون به تدریج بر افق تفکر غیر رسمی غرب سایه می‌افکند و در

۱. درباره این راه و رسم معنوی رجوع شود به کتاب خودآگاهی تاریخی ایرانی - اسلامی و حکمت و فلسفه تاریخ از راقم این سطور.

عصر بحرانی تفکر پوزیتیویستی راه نویی را فرا روی محققان قرار می دهد.

کتاب حاضر به مثابه درآمدی بر مجموعه ی سیر تفکر معاصر ایران، بی آنکه در صرف طریقت تأویلی نوع غربی توقف کند، در جستجوی بازاندیشی مبادی فرهنگ غربی از منظر حکمت معنوی و باطن اندیشی علم الاسماء تاریخی بوده است، تا بتواند افقی نو فراروی محققان قرار دهد، و تاریخ را به اصالت سابقش بازگرداند. تفکر تکنیکی تاریخ غیب اندیشانه و معادی و تمثیلی و روحانی را از بین برده یا پوشانده است. از اینجا مورخ صرفاً "به ساحت ناسوتی و دنیوی تاریخ توجه کرده است. اما تفکر و پارسایی در مقام آماده گری در جستجوی انکشاف و انفتاح مجدد حقیقت و ساحت قدس است. هر چند این انتظار راهی طولانی در پیش دارد و به اقتضای آمادگی جهانی ممکن است.